

ÚJABB FEJEZET A GMO-HARCBAN

TÁRSTERMÉKEK | A kormány a Nemzeti Fehérjetakarmány Program támogatásával ösztönzi a GMO-mentes élelmiszerlánc kialakítását, amelynek érdekében már a piaci szereplők is léptek.

■ Szójaitalt akkor iszunk, ha szeretjük az ízét, vagy ha allergiások vagyunk. A növényi italok ugyanis tejpótlóként fogyaszthatók tejfehérje-allergia vagy laktózintolerancia esetén. Más kérdés, hogy ilyenkor esetleg egyéb nem kívánt tényezővel, a genetikailag módosított organizmus (GMO) bizonytalan hatásával is számolnunk kell. Igaz ez még akkor is, ha egyéves visszatekintésben az illetékes hatóság nem talált GMO-tartalmat a megvizsgált szójaitalok esetében. A génmódosított (GM) növények köztermesztése – az Alaptörvénybe is foglaltan – tilos ugyan Magyarországon, a felhasználásuk azonban nem. A hazai takarmányba – közvetve tehát a tejbe is – fehérjeként jórészt GM-szója kerül, importból. Leginkább a tengerentúlról, ahol a termelését sem tiltják.

Pedig itthon a fogyasztók többsége elutasítja a GMO-t tartalmazó vagy abból álló ételeket. Ezért az élelmiszeripari tendenciák is a biztonságos, egészséges termékek piaci térnyerését támogatják. A genetikailag módosított anyagoktól mentes áruk iránti kereslet – egyébként más országokban szintén érzékelhető – növekedésén túl az Egyesült Államok és Kína, valamint az EU legújabb vámvi-tája is rávilágít ugyanakkor arra, hogy

a GMO-s importszója „status quója” csak ideig-óráig tartható. A világpiacon az egyik legnagyobb szójafelhasználónak számító Kína például – az USA hasonló lépéseire adott egyik válaszként – 25 százalékos vámot vetett ki ezen árucikk Amerikából történő behozatalára. Ez mintegy 35 millió tonna terméket érint, melynek értéke 14 milliárd dollár. Az intézkedés hatására a szója világpiaci ára úgy megemelkedett, hogy csak a Magyarországon felhasznált hatszáz-ezer tonna esetében hatmilliárd forint lett a többletköltség.

HOGYAN JUTOTTUNK IDÁIG?

Az Európai Tanács 2015 tavaszán fogadta el azokat a szabályokat, amelyek lehetővé teszik, hogy minden uniós ál-

lam maga döntse el, engedélyezi-e – vagy éppen megtiltja – a saját területén a génmódosított növények köztermesztését. A tagországok egyes konkrét növényfajtákat vagy egyes tulajdonságokat hordozó növényeket is betilthatnak. Indoklasként hivatkozhatnak például környezetvédelmi szempontokra, várostervezési igényekre, társadalmi és gazdasági hatásokra, más termékek szennyezésére vagy agrárpolitikai célokra.

Ugyanakkor még abban az évben, hat hónappal később az Európai Parlament (EP) elsőprő többséggel elutasította az

SZÓJABABOT FŐZŐ JAKARTAI MUNKÁSOK. A GM-IMPORTNÖVÉNYEK EGYELŐRE AKADÁLY NÉLKÜL JUTNAK BE HAZÁNKBA

kormányokhoz beszerezni olyan költség-többlettel jár, amit a tápok árában jelenleg nem lehet érvényesíteni.

MI A MEGOLDÁS?

Az nem vitás, hogy az EU önmagában valóban nem tudja megtermelni azokat a magas fehérjetartalmú takarmányokat, amelyekre a 28 tagország állatállományának szüksége van. Európában ugyan a szójabab termelése folyamatosan bővül, ám az unió még mindig messze van az önellátási szint elérésétől, hiszen a 45 millió tonnás nyersfehérje-szükséglet mindössze 5 százalékat képes előállítani. A fehérjekoncentrátumok vonatkozásában jobb az önellátottsági szintje, de ez is csupán 24 százalékos. A többszörös megoldás egyik lépéseként tovább lehetne növelni a GMO-mentes fehérjetakarmány-alapanyagok mennyiségét, ehhez azonban az EU közös agrárpolitikájában (KAP) 2020 után legalább szinten kell tartani a termeléshez kötött támogatásokat. Magyarország számára ezért is elfogadhatatlan az Európai Bizottság költségvetési javaslata, amely jelentősen csökkentené ezeket a forrásokat.

Nálunk a GMO-mentes szója termőterületét csak azokon a földeken lehet versenyképesen növelni, ahol a termesztés feltételei tényleg a legideálisabbak. Az elmúlt években – leginkább a támogatások hatására – hetven százalékkal, több mint hatvanezer hektárra bővült a növény termőterülete. Ez azonban legfeljebb arra elegendő, hogy a fehérjeigények harmadát a belpiacról fedezzük. Az önellátáshoz körülbelül kétszázezer hektáron kellene szóját előállítanunk, de az említett jó területek korlátozott méreténél fogva ➤

Európai Bizottságnak azt a javaslatát, amelynek alapján abban is vétőjogot adtak volna a tagállamoknak, hogy engedélyezik-e az uniós szinten már jóváhagyott GMO-s termékek forgalmazását és felhasználását a saját területükön. A további szigorítási lehetőség elleni egyik fő érv – talán a legcinikusabb – az volt, hogy a forgalmazás tiltása összeegyeztethetetlen lenne az egységes piaccal, és nem is kivitelezhető. Ugyanis míg a ter-

mesztés a földhöz kötődik, a kereskedelemben határok híján bármilyen áru bárhova akadálytalanul elszállítható.

E logika szerint a tiltott fegyverkereskedelem elkerülése is „aligha kikényszeríthető”. A döntésben persze az is közrejátszott, hogy az EU mezőgazdasága jelentős mértékben támaszkodik a génmódosított forrásból származó fehérjékre. A GMO-k élelmiszerként és takarmányként való felhasználását szabályozó rendelet megváltoztatásának az elutasítása az EP részéről persze várható volt. Holott ez a javaslat – még ha nem is volt minden ponton kiforrott – tette volna lehetővé a tagállamoknak, hogy erőteljesebben lépjenek fel a genetikailag módosított áruk ellen. Márpedig GMO-mentes szóját a Magyarországon előállított ta-

középtávon reálisan inkább százezerrel lehet számolni, hektáronként 2,5-3 tonna átlagterméssel.

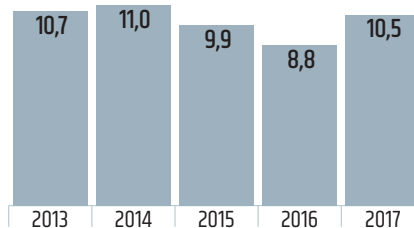
LÉPETT A KORMÁNY

Elkerülhetetlennek tűnik tehát a szakmai alapon kidolgozott és a kormány által is elfogadott Nemzeti Fehérjetermék Program (NFP) végrehajtása. Vannak szakemberek, akik fel is gyorsítanák ezt. Az idén induló ötéves projekt pénzügyi kerete összesen 7,9 milliárd forint, ebből ebben az évben fél-milliárd használható fel. A cél a GMO-mentes élelmiszerlánc kialakítása. Ehhez új takarmányozási receptúrákat is ki kell dolgozni – állatfajonként. Továbbá a hazánkban most megtermelt nem génmódosított szóját lehetőleg határokon belül kell tartani, ez ugyanis jelenleg nagyrészt külföldre kerül. Fontos tehát az alternatív takarmánynövények mellett az alternatív takarmányok előállításának az ösztönzése is. A pillangós virágú növényeket például növekvő arányban lehet termelni, a kukorica és a napraforgó feldolgozásakor keletkező mellékterméket pedig az eddiginél nagyobb mennyiségben lehet a takarmányozásban hasznosítani. Az ezeket ipari céllal feldolgozó cégek ugyanis azon túl, hogy biztos piacot jelentenek a gazdálkodóknak, takarmány-alapanyagot is létrehozhatnak.

A Nemzeti Fehérjetermék Program jegyében a piaci szereplők már mozgultak is. A GMO-mentes takarmányozás érdekében a napokban kötött stratégiai megállapodást Magyarország vezető takarmánygyártója, a Vitafort Első Takarmánygyártó és Forgalmazó Zrt., Európa legnagyobb kukoricafeldolgozója, a Hungrana Keményítő- és Izocukorgyártó és Forgalmazó Kft., valamint a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK).

A VITAFORT ZRT. NETTÓ ÁRBEVÉTELE

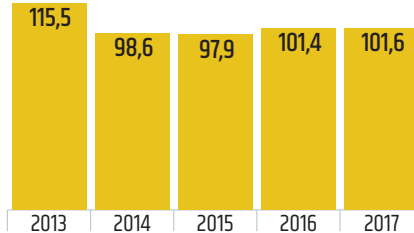
Milliárd forint

Forrás: e-beszamolo.im.gov.hu

A HUNGRAWNA KFT. NETTÓ ÁRBEVÉTELE

Milliárd forint

Forrás: e-beszamolo.im.gov.hu

„A Vitafort életében újabb mérföldkő a stratégiai együttműködési megállapodás, hiszen a cég kiemelt célja a tudásalapú, fenntartható és versenyképes agrárgazdálkodás jövőjét megalapozó kutatás-fejlesztési, értékettermelő innovációs programokban való részvétel” – mondta érdeklődésünkre Kulik Zoltán, a társaság vezérigazgatója. Mint kifejtette, olyan kooperáció veszi kezdetét, amely a benne részt vevő vállalatok, intézmények közös jövőképre, értékrendjére épül, s az egész magyar agráriumnak, illetve a nemzetgazdaságnak új lehetőségeket, alternatívákat kínál. Többek között a GMO-mentes takarmányozás megvalósítása céljából a szójakitetségünket tudjuk enyhíteni azzal, hogy alternatív hazai melléktermékek bevonásával állítjuk össze a takarmányreceptúrákat.

A „GÖDÖLLŐI PROGRAM”

A mostani megállapodás Nagy István fővédnökségével történt. Az agrárminister szerint a mezőgazdaság előtt álló kihívás nagy, a választ az ágazat magában nem is tudja megadni rá. Hiszen a becslések szerint 2050-re kilencmilliárd em-

ber él majd a földön, ezért hetven százalékkal több élelmiszerre lesz szükség. A prognózisok szerint pedig tíz éven belül negyven százalékkal több fehérjére van szükség. „Tudás nélkül tehát nem lehet sikeres a megújuló agrárium, amelyet fel kell készíteni arra, hogy nyitott és kész legyen az új információk befogadására, ami a versenyképesség javulását hozza” – hangoztatta a tárcavezető, aki ennek érdekében jelképesen meghirdette a „gödöllői programot”, amely egy széles körű együttműködés az agrárkutatás és a felsőoktatás modernizálására. Ennek első konkrét lépése a kooperációs egyezmény. Ki kell használni azt a szellemi potenciált, amely a magyar agrárkutató intézetekben van – mondta a miniszter, aki kiválóan ítélte a NAIK működését. „A magyar kutatók hazai megbecsülését ugyanakkor növelni szükséges, s meg kell újítani az agrárszakképzést és az agrár-felsőoktatást” – hangsúlyozta.

Reng Zoltán, a Hungrawna Kft. vezérigazgatója kérdésünkre kiemelte, hogy a cégnek eddig is nagyon fontos volt a takarmánytermékek hazai értékesítése. A kukoricafeldolgozó vállalatnál az elmúlt években még nagyobb hangsúlyt fektettek arra, hogy ezekből minél kevesebbet exportáljanak és minél többet értékesítsenek a magyar piacon. Ebben a törekvésben kiváló partnerük a Vitafort Zrt.: a takarmánygyártó cég hálózata, szakembereinek a tudása a garancia arra, hogy az értékesítés stabilan tud tovább növekedni Magyarországon. A másfél éve tartó együttműködéshez csatlakozik a NAIK, amelynek a szakemberei, kutatóközpontjai, laborjai segítik majd a közös munkát, hogy újabb receptúrák készülhessenek és további értékesítési csatornák nyíljanak a hazai állattartók felé.

TÓTH LÁSZLÓ LEVENTE